

Sommeren før havde gjort det første Forsøg med. Jeg var da straks sikker paa, at vilde Schrøder, som han haabede, snart begynde paa det samme, maatte jeg være med blandt hans Elever. Jeg fulgte derfor med stor Interesse, hvad der senere, især Aaret efter, blev meddelt i „Dansk Folketiden- de“, om Rødding Højskoles Flytning til Askov og om Karle- skolens Aabning der i Efteraaret 1865, hvor L. Schrøder i sin Tale særlig fremhævede Ordene:

„Hver nyde, som han nemmer, da ingen sker Uskel;
lyksalig den, som gemmer det gode, gamle vel“.

I Februar 1866 fik jeg da min Svoger, Niels Larsen Ty- bjerg, Middelfart, til at skrive til Askov for at spørge om Pla- nen for Pigeskolen. Kort efter fik han følgende

Brev fra Ludvig Schrøder:

Askov, Februar 1866.

Kære Ven!

Jeg havde selv tænkt paa ved Lejlighed at skrive til Deres Sviger- inde om Pigeskolen. — Nu, da De har spurgt mig, faar De Brevet; men jeg tænker, De skikker det videre til hende, paa hvis Vegne De spurgte.

Spørgsmaalet er kommet mig ganske belejligt i Dag, da jeg skulde forberede mig til i Morgen at holde et offentligt Foredrag om Skolen for voksne Piger og deri sige, hvad jeg har i Sinde i Sommer. — Med det samme jeg da besvarer Deres Brev, kan jeg ordne mine Tanker til i Morgen. — Dette vilde jeg nævne som en Indledning, da det kan vise, hvorfor jeg ikke gaar lige løs paa de af Dem stillede Spørgsmaal.

Og nu til Sagen. Jeg har i de sidste Dage af en god Ven hørt en Lignelse, hvori jeg fandt vort Fædrelands Stilling saa træffende be- tegnet, at jeg ikke ved noget bedre at begynde med, naar jeg skal for- klare dem, der føler varmt for den danske Sag, hvad der tilsigtes med den Oplysning for danske Kvinder, som ogsaa vi gerne vilde tjene, om Gud vil give Lykke dertil. „Det er“, sagde min Ven, „en Erfaring, som vi Landmænd tit har Lejlighed til at gøre, at der tit om Vaaren kommer stærke Storme og koldt Vejr, der synes at have en daarlignende Indvirk- ning paa Sæden, som det milde Solskin i Forvejen har bragt til at skyde i Vejret og staa nok saa rank; nu maa den hænge med Hovedet og se ganske modfalden ud; men ser man nærmere til, skal man er- fare, at det er Skindet, som bedrager. — Man vil finde det ved at un-

dersøge de smaa Planters Rod, hvordan den udvikler sig netop under det barske Vejr og skyder sine Trevler ud til alle Sider for at indseje saa megen mere Næring af Jordmonnet. — Havde det kolde Vejr udeblevet, da vilde Kornet være blevet svagt, men nu faar det en rig Kerne“. Vi havde haft mildt Solskinsvejr i Frederik den Syvendes Dage, og der er meget spiret frem og har knejset mod Sky, som teg- nede saa dejligt, at vi lovede os en gylden Høst i Aandens Verden i Folkelivet som i Kirke og Skole. Men var dette blevet ved, kunde der let have mødt os en stor Skuffelse.

Ogsaa i det aandelige Liv behøves der kolde Foraarsstorme, og de er komne, stærkere end vi tænkte at have dem behov. — Men skal de nu være os til Velsignelse, som de er det for Sæden paa Marken, da maa vi lære af de smaa Planter at bruge Trængsels-Tiden til at udvikle Roden, saa den bedre kan søge Næring i den folkelige Jordbund. Vi maa faa flere og flere med os til at elske den danske Sag, kæmpe for den danske Sag og leve for vort Fædreland. Folkehøjskolerne kan lig- nes ved Rod-Trevler, ved hvis Hjælp den danske Sag skal søge sig Ven- ner i Folket, og den stærke Storm er ikke gaaet hen over Folket, uden at Folkesagen paa denne Maade har faaet nye Midler til at vinde flere og flere Hjerter. Men det er ikke nok, at Mændene bliver vundne, det er muligt endnu vigtigere for vort „Fremtidsmaal“, at Kvinderne kom- mer til at føle det, at „den danske Sag er Hjertets alle Dage“ og derfor „Danekvindens Sag“. — At hun nemlig kan gøre meget for den danske Sag, er ikke vanskeligt at vise, endog det i Reglen, som et engelsk Ord- sprog siger, „er en Hemmelighed, hvad Kvinden virker“, saa det er utvivlsomt, hun har virket meget mere, end Historien lærer os. — Da- nekvinden har virket meget som Hustru, det lærer os Niels Ebbes- sens Vise; thi efter den gik han jo, efter at være undsagt af Grev Geert, til sin Hustru og bad hende om Raad, og vel svarede hun først: „Hvad Raad kan jeg optænke vel, jeg er en blysom Kvinde“, og vel sluttede hun sin Tale med de Ord: „I sige det aldrig til nogen Mand, I lærte det af en Kvinde“; men dog gav hun baade det Raad, at slaa Greven ihjel og brænde ham inde, og ikke blev det glemt, saa lidt som, at hun gav Bevis paa det gamle Ordsprogs Rigtighed: „Mandens List er vel behænde, men Kvindens List er uden Ende“, ved at raade ham til at lade Hestene beslaa saaledes, at deres Spor ej kunde kendes af en forfølgende Fjende.

Og som Niels Ebbessens Hustru tog levende Del i hans Stordaad, saa gjorde ogsaa Niels Juels Hustru, Margrete Ulfeldt, der plejede at sige til sin Mand, naar han drog i Kamp, at hun hellere vilde høre, at han var falden som Sejrhætte, end at han var frelst efter et Nederlag. Men det trænger ikke til at vises med mange Ord, hvor meget det maa styrke en Mand til sin Gerning, naar hans Hustru staar i Døren og vin- ker ham Farvel med et Ord som det, hvormed Frigga bød Odin gaa fri- modigt til Ordskiftet med den kloge Jætte: „Nu velsignet — og saa

Moder! jeg vil ej opregne,
 hvad Du siden for mig leed;
 Ingen og i Støvets Egne,
 ikkun Himlens Gud det veed.
 Men min Tak jeg Dig vil bringe,
 signe Dig i Jesu Navn,
 lade Harpen for Dig klinge,
 synke kjærlig i Din Favn.

Give Gud, o Moder kjære!
 at oprinde maa den Dag,
 da en Slægt til Danmarks Ære
 sjunger saa med Harpeslag
 om et livligt Aftensæde
 under Bøgeblad og Gran,
 hvor hos Kvinden stod med Glæde
 hendes gamle Præstemand.

Heraf kan man tilvisse lære, hvad en Moder kan give sin Søn i Arv, hvordan hun kan synge for hans Vugge, saa Salmer siden kommer til at lyde for hans Øre og kalder ham tilbage til de gode Stier, han forlod; hvordan hun bedre end nogen anden kan være Lærer for sine Smaa børn, og hvilken Støtte hun kan være for sin Søn under Livets Kamp, som aldrig udebliver for den, der vil leve for højere Maal og ikke istemme Døgnets Vise og sejle med Strømmen.

Er det nu godtgjort, hvor meget en ægte Danekvinde som Hustru og Moder kan udrette, da er det klart, at vi tjener den danske Sag ved at hjælpe danske Kvinder til en saadan Oplysning, hvorved de kan gøre det Kald Fyldest, de fleste af dem har i Livet, og hvorved de, der ikke bliver gifte, kan gaa andre Mødre til Haande med deres Børns Opdragelse. — Den Tid er vist ikke fjern, da man vil se, at Pige børn helst maa undervises af en Kvinde, som forstaar deres Natur, fordi den er hendes egen, ligesom Drengene, der ikke bliver underviste af deres Forældre, helst maa undervises af en Lærer. Der er allerede mange, som ser det, men der er Mangel paa Kvinder, som, uden at føre jævne Folks Døtre ud af deres Stand, kan give dem en god Undervisning. Ogsaa paa denne Mangel skulde Højskolerne for de unge Piger raade Bod.

Naar nu dette Maal er givet, da vil det ikke være vanskeligt at nævne Vejen, hvorad det skal naas. — Det maa være en Oplysning om Menneskelivet, navnlig det danske Menneskeliv, om Folket og Fædrelandet, om deres Fortid og Nutid, Levnedsløb og Modersmaal, som først og fremmest maa meddeles ved Foredrag og Sang, Oplæsning og Samtale.

Og jævnsides dermed gaar Haandarbejde. — Vanskeligere er det — ved Siden af dette almindelige Fingerpeg — bestemt at angive, hvordan vi vil bære os ad. — Det kommer meget an paa Stemningen hos vore kvindelige Elever, naar vi har dem samlede, men noget vil dog nok staa fast. Jeg vil fortælle om vort Folks Levnedsløb i gamle og nye Tider, om dets Billedsprog og Ungdomsdrømme, for derved ogsaa at belyse det danske Hjertelag, som det er af Naturen. Under disse Foredrag skulde den Livs-Oplysning komme frem, som svarer til, „hvad de lærer hos Kold“; men der bliver jo den Forskel, at mens han har en rigere personlig Erfaring at gaa ud fra, er det mere Folkets fælles Erfaring, jeg skal støtte mig til. — For saa vidt Tiden tillader det, og

Pigerne har Lyst dertil, vil jeg anvende nogen Tid til Verdenshistorie og Bibelhistorie. Nutzhorn skal fortælle om de forskellige Egne af vort danske Fædreland, om Minderne, der knytter sig til Stederne, og Sagnene, der lever hos Beboerne, for at de Unges Hjerte bedre kan omfatte det hele Danmark som deres Fædreland. Saa skal han ogsaa synge med dem, og det er han til Gavn god til. Boisens og Køsters danske Visebøger og Boisens bibelhistoriske Sangbog skal bruges dertil. Danske Ordsprog vil han gennemgaa, og gode danske Bøger skulde oplæses dels af ham og dels af mig. — Endelig skal Pigerne jo ogsaa øves i at skrive deres Modersmaal. Med Haandarbejde skal min Hustru hjælpe dem og mulig andre Kvinder, dels saadanne, der kommer her i længere Besøg, dels nogle af de Piger, som kommer paa Højskolen og er fremmeligere end de andre.

Det skal være Opgaven at faa Pigerne til at behandle simpelt Sytøj rigtig ordentligt og pænt, men vil de have fat paa noget kunstigere, kan de ogsaa det, naar de først gør det andet godt. — Her gælder Friheden; men Sansen skal gerne vækkes for Renlighed og Simpelt, som det, der smykker langt bedre end Modestads.

Dersom Pigerne har Lyst dertil, kan de ogsaa lære Planterne at kende af Rasmus Fenger, og det tykkes mig nok værdt, efterdi Blomsterne paa Marken jo selv er et yndigt Spejl for Kvinden.

Skolen begynder 5. Maj og varer til Slutningen af Juli; men ingen skal være bunden til at være her mere end en Maaned. Betalingen er rigtignok 2 Rigsdaler mere end hos Kold — 8 Rdl. for Kost og 4 for Undervisning. Vi venter, at vi kan have 6 unge Piger i Huset, og der er et Par større Bøndergaarde, hvor der nok kan være 6 à 8 Stykker i hver, og hvor der er flinke Husmødre. — Vi vil gerne have, at der skal være en ældre Pige blandt dem, der vil søge Skolen, som paa hvert af disse Steder kan føre Flokken an; men vi tænker os forresten, at det kun skulde være om Natten og til Maaltiderne, at Skolen skulde være delt, medens vi ellers skulde være samlede fra om Morgen (Kl. 8) til om Aftenen. — Saa naar ikke en af Lærerne fortæller, skulde Kvinderne sidde sammen og sy og synge og samtale. Haandarbejde maa medbringes fra Hjemmet, og det er værdt at vente, at de kunde faa en hel Del bestilt, som skulde gøres i Stand. (Hilsener o. s. v.).

Ludvig Schrøder.

Da jeg saa tidligt i Foraaret 1866 havde læst dette Brev fra L. Schrøder om Pigeskolen, var baade jeg og mine nærmeste enige om, at et bedre Sted kunde jeg ikke komme for at faa Del i god, sund Oplysning og faa de Spørgsmaal besvarede, som saa tidt i den første Ungdomstid gærer i Sindet.